

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ชื่อผู้สูงอายุ (นามสมมติ).....

สัมภาษณ์ครั้งที่ วัน เดือน ปี เวลา

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป

1. เพศ.....

2. อายุ

3. ศาสนา

4. สถานภาพสมรส.....

5. ระดับการศึกษา

6. อาชีพในอดีต.....

7. อาชีพในปัจจุบัน

8. รายได้(บาทต่อเดือน)

8.1 แหล่งของรายได้

8.2 เพียงพอเนื่องจาก

8.3 ไม่เพียงพอเนื่องจาก.....

9. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาอาการปวดเข่า(แผนปัจจุบัน)ได้มาจาก

ตนเอง

ลูก/สามี/ญาติ

เบิกได้

บัตรผู้สูงอายุ

อื่นๆ ระบุ

ส่วนที่ 2 แบบบันทึกประวัติการเจ็บป่วย

1. อาการเจ็บป่วยปัจจุบัน (อาการปวดข้อเข่าเสื่อม)

1.1 เป็นเมื่อไหร่.....นานเท่าไหร่.....

1.2 อาการเป็นอย่างไร.....

- 1.3 รักษาที่ไหน.....กับใคร.....
- 1.4 วิธีการรักษาเป็นอย่างไร.....
- 1.5 ผลการรักษาเป็นอย่างไร.....
- 1.6 อาการปัจจุบัน.....
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลแผนปัจจุบัน
- 2.1 ให้อะไร
- ชื่อยา..... ขนาด.....
- วิธีใช้..... ใช้นานแค่ไหน.....
- ชื่อยา..... ขนาด.....
- วิธีใช้..... ใช้นานแค่ไหน.....
3. ประวัติการมีโรคประจำตัวและการรักษา
-
4. ประวัติการผ่าตัด.....
5. ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน

วันที่	รายการ	หมายเหตุ
	1. การทำความสะอาดร่างกาย 2. การแต่งตัว 3. การรับประทานอาหาร 4. การขับถ่าย 5. การลุกจากที่นอน และเคลื่อนย้าย 6. การเดิน 7. การขึ้นลงบันได 8. การเดินทาง 9. อื่นๆ	
	คะแนนรวม	

- การให้คะแนน 1 = ทำเองไม่ได้เลย
- 2 = ทำเองได้บ้างแต่ต้องมีคนช่วยเหลือ
- 3 = ทำได้เองตามลำพัง

ส่วนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุในการนำบำบัดอาการปวด
ข้อเข่าเสื่อมด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน

1. จากประสบการณ์ที่เคยใช้การรักษาแบบพื้นบ้านอะไรบ้าง ในการบรรเทาอาการปวด
ข้อเข่า

1.1 ตามความเข้าใจของคุณ เหตุใดจึงคิดว่าวิธีการที่เลือกดังกล่าวเป็นการรักษาแบบ
พื้นบ้านและการรักษาแบบพื้นบ้านเป็นอย่างไร

1.2 คุณรู้สึกอย่างไรเมื่อคุณใช้การรักษาแบบพื้นบ้าน นั้นๆ (หลังจากนั้นจะถามตามแต่
ละวิธีที่ใช้)

2. การรักษาแบบพื้นบ้านที่คุณใช้(จากข้อ 1)มีวิธีการอย่างไร

2.1 มีเหตุผลอย่างไรจึงใช้วิธีเหล่านี้

2.2 มีขั้นตอนการทำอย่างไร

2.3 หมอพื้นบ้านทำอย่างไร.....ขณะที่ทำคุณรู้สึกอย่างไร

2.4 มีค่ายกครูหรือไม่.....เท่าไร

2.5 ขณะรักษาต้องนอนพักค้างคืนที่บ้านหมอพื้นบ้านหรือไม่

2.6 คุณมีความเชื่อมั่นหรือศรัทธาต่อวิธีการรักษาอย่างไร

2.7 คุณมีความเชื่อมั่นหรือศรัทธาต่อหมอพื้นบ้านอย่างไร

2.8 ใครเป็นคนแนะนำให้การรักษาด้วยวิธีดังกล่าว

2.9 ขณะรักษาแบบพื้นบ้านด้วยวิธีดังกล่าวนั้นคุณต้องปฏิบัติอย่างไร....ขณะที่คุณ
ปฏิบัติรู้สึกอย่างไร

2.10 ระยะเวลาในการทำแต่ละครั้งนานแค่ไหน

2.11 ความถี่ในการทำแต่ละครั้ง

2.12 ขณะรักษาแบบพื้นบ้านมีการงดของแสลงหรือไม่.....งดอะไร.....เพราะอะไร

3. ภายหลังจากใช้วิธีดังกล่าว(ตามข้อ 1) ได้ผลเป็นอย่างไร

3.1 คุณคิดว่าวิธีไหนได้ผลดีที่สุดได้ผลอย่างไร..... เพราะเหตุใด

3.2 วิธีไหนได้ผลน้อยที่สุด.....ได้ผลอย่างไร..... เพราะเหตุใด

3.3วิธีการรักษาแบบพื้นบ้านเหล่านี้นอกจากจะช่วยลดปวดคุณแล้วยังมีผลต่อคุณ
อย่างไรบ้าง

3.3.1 ผลด้านดี

3.3.2 ผลด้านไม่ดี

4. มีปัจจัยและเหตุผลอะไรบ้าง ที่ทำให้คุณเลือกใช้การรักษาแบบพื้นบ้าน
5. ขณะใช้การรักษาแบบพื้นบ้านคุณมีอุปสรรคในการทำอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้สูงอายุ
ในการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อม

ชื่อผู้สูงอายุ(นามสมมติ)..... อายุ

สถานที่วันที่

ชื่อหมอพื้นบ้าน

ชื่อผู้ให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอย่างไร

1. การนวด

1.1 วิธีทำ

นวดเอง

คนอื่นนวดให้

อื่นๆ ระบุ

1.2 ขั้นตอนการนวด.....

1.3 ลักษณะของการนวด (กด, คลึง, บีบ, ดึง, บิด, ดัด, ทูบหรือเหยียบ เป็นต้น)

1.4 อุปกรณ์ที่ช่วยนวดประกอบด้วย.....

1.5 ขณะนวด ใช้น้ำมันทาด้วยหรือไม่ ถ้าใช้เป็นน้ำมันอะไร

ลักษณะของน้ำมันที่ใช้.....

1.6 ระยะเวลาในการนวด

1.7 ขณะนวด ผู้สูงอายุ มีพฤติกรรม

- สีหน้า

- ท่าทาง

- อารมณ์

1.8 ปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับหมอนวด

- เริ่มนวด

- ขณะนวด.....
- เมื่อนวดเสร็จ

1.9 ผลต่อความเจ็บปวดหลังนวด.....

2.การอบ

- 2.1 ห้องหรือสถานที่ใช้ออบมีลักษณะ.....
- 2.2 มีอุปกรณ์อะไรบ้างที่ใช้ในการอบ
- 2.3 สมุนไพรที่ใช้ประกอบด้วย.....
- 2.4 ใช้เวลาในการอบนานแค่ไหน.....
- 2.5 ขั้นตอนการเตรียมห้องที่ใช้ออบ.....
- 2.6 ขั้นตอนการเตรียมตัวของผู้สูงอายุก่อนอบ.....
- 2.7 การปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุ ขณะอยู่ในห้องอบ
- 2.8 การปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุหลังอบ.....
- 2.9 หลังอบผู้สูงอายุมีพฤติกรรม.....
- สีหน้า
 - ท่าทาง
 - อารมณ์
- 2.10 ผลต่อความเจ็บปวดหลังอบ.....

3. การประคบ

3.1 อุปกรณ์ที่ใช้

ลูกประคบ

ผ้า

อื่นๆ ระบุ

3.2 การเตรียมอุปกรณ์สำหรับประคบ

3.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการประคบ

3.5 การปฏิบัติตัวขณะประคบ

3.6 การปฏิบัติตัวหลังประคบ.....

3.7 หลังประคบผู้สูงอายุมีพฤติกรรม

สีหน้า.....

ท่าทาง.....

อาการ.....

4. การใช้ยาสมุนไพรรับประทาน

4.1 รูปแบบ

สมุนไพรจากธรรมชาติ ยาแผนโบราณ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

4.2 ลักษณะของสมุนไพร.....

4.3 กรรมวิธีการปรุงยาสมุนไพร

4.4 วิธีการรับประทาน

ขนาด

เวลา

4.5 รสชาติ

ขม หวาน อื่นๆ ระบุ

4.6 กลิ่น

หอม เหม็น อื่นๆ ระบุ

4.7 สี

น้ำตาล ดำ อื่นๆ ระบุ

4.8 ระยะเวลาที่ใช้ในการรับประทานแต่ละครั้ง

4.9 อาการแสดงหลังรับประทานยาสมุนไพร

- สีหน้า

- ท่าทาง

- อาการ

4.10 ผลต่อความเจ็บปวดหลังใช้ยาสมุนไพร.....

ภาคผนวก ง

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

สวัสดิ์ค๊ะ ดิฉันนางสาวผกากรอง ตั้งสุชล เป็นนักศึกษาปริญญาโทชั้นปีที่ 2 จากคณะ
 พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขณะนี้กำลังทำวิจัยเรื่องประสบการณ์ของผู้สูงอายุ
 ในการบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อมด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อหาความหมายของการบำบัด
 อาการปวดข้อเข่าเสื่อมด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน ชนิดและผลของการรักษา ปัจจัยที่มีผลต่อการ
 เลือกใช้ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อมด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน
 เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อมของ
 ผู้สูงอายุที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงขอความร่วมมือจากท่าน ในการให้สัมภาษณ์ ซึ่งวัน
 และเวลาในการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความพร้อมของท่าน หลังจากนั้นจะนัดสัมภาษณ์อีกจนกว่า
 ข้อมูลจะเพียงพอ ในการสัมภาษณ์จะขอบันทึกเทปและถ่ายภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรง
 ตามที่ท่านเล่า สำหรับข้อมูลที่ได้รับจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้นามสมมุติ
 หากเมื่อใดที่ท่านไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล หรือต้องการออกจากการวิจัย ก็สามารถที่จะปฏิเสธและ
 ออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา และขอรับรองว่า การที่ท่านเข้าร่วมการวิจัย หรือไม่เข้าร่วมการวิจัย
 ในครั้งนี้ จะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ลงชื่อ (.....)

(.....)

ผู้ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ลงชื่อ (.....)

(.....)

ผู้วิจัย

วันที่ เวลา

ภาคผนวก จ

การอนุญาตให้เผยแพร่ภาพถ่าย

ข้าพเจ้า (นาย,นาง,นางสาว)นามสกุล.....ยินดีและ
 อนุญาตให้นางสาว ผกากรอง ตั้งสุชล นักศึกษาปริญญาโทชั้นปีที่ 2 จากคณะพยาบาลศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เผยแพร่ภาพถ่ายของข้าพเจ้า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 ประสิทธิภาพของผู้สูงอายุในการบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อมด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านเท่านั้น เพื่อ
 ให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรงตาม ประสิทธิภาพที่ข้าพเจ้าได้เล่า และหากเมื่อใดที่ข้าพเจ้าไม่พร้อมที่
 จะให้เผยแพร่ภาพถ่ายก็สามารถที่จะปฏิเสธและออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา

ลงชื่อผู้เข้าร่วมการวิจัย

ลงชื่อพยาน

ลงชื่อผู้วิจัย

วันที่

ภาคผนวก จ

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตารางสรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
นาม สมมติ	ป้า ดวน	ป้านุ้ย	ป้าช้วน	ป้าเก็น	ป้าใจ	ลุงจิต	ลุงคำ	ป้าดี	ป้าแก้ว	ป้าเที่ยง
เพศ	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	ชาย	ชาย	หญิง	หญิง	หญิง
อายุ	65	63	65	60	71	71	79	65	62	68
ศาสนา	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ
สถานภาพ สมรส	คู่	คู่	คู่	คู่	คู่	คู่	คู่	คู่	คู่	คู่
ระดับการ ศึกษา	ไม่ได้ เรียน	ไม่ได้ เรียน	ไม่ได้ เรียน	ป.4	ปวส	ป.4	ป.4	ป.4	ป.4	ป.4
อาชีพใน อดีต	ทำนา	ค้าขาย	ทำนา	ทำนา	รับราชการ	รับจ้าง	ทำนา	ค้าขาย	ค้าขาย	งานบ้าน
อาชีพใน ปัจจุบัน	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	หมอนวด	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	ค้าขาย	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ
รายได้ (บาท/ เดือน)	3,000	2,000- 3,000	4,000- 5,000	3,000	5,000- 10,000	2,000- 3,000	5,000- 8,000	5,000	2,000	3,000
เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ	ไม่เพียง พอ	เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ
ไม่เพียงพอ เนื่องจาก	-	-	-	ต้องส่ง ลูกเรียน	-	-	-	-	-	-
ค่าใช้จ่าย ในการ รักษา	บัตรทอง	บัตรทอง	เบิกได้	บัตรทอง	เบิกได้	บัตรทอง	เบิกได้	เบิกได้	บัตรทอง	เบิกได้

ภาคผนวก ช

สรุปข้อมูลการใช้วิธีการต่างๆของผู้ให้ข้อมูล

วิธีการของภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุนำมาใช้ในการบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อม

วิธีการ	01 ป่าควน	02 ป่านุ้ย	03 ป่าช้วน	04 ป่าเก็บ	05 ป่าใจ	06 ลุงจิต	07 ลุงดำ	08 ป่าดี	09 ป่าแก้ว	10 ป่าเที่ยง
1. สมุนไพร										
1.1 ใช้ภายใน										
1.1.1 ยาถูกลมดอง										/
1.1.2 ยามอง		/					/	/		/
1.1.3 ต้มน้ำสมุนไพร								/		
1.2 ใช้ภายนอก										
- ใช้อาบ				/						
2.3 เฉพาะที่										
2.3.1 ใช้พอก	/	/		/						
2.3.2 ใช้ทา		/	/	/		/	/		/	/
2.3.3 ประคบสมุนไพร	/			/				/		
2. ประคบร้อน										
2.1 ใช้ความร้อนแห้ง	/		/		/	/				
2.2 ใช้ความร้อนชื้น									/	
3. นวด										
3.1 นวดตัวเอง	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
3.2 คนอื่นนวดให้			/	/		/	/		/	/
4. ปฏิบัติตามความเชื่อ										
4.1 งดอาหารแสลง	/	/	/	/	/		/	/		
4.2 ไม่ไปงานศพ	/			/			/		/	
4.3 ประกอบพิธีกรรม				/		/				

วิธีการขั้นตอนและผลของภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ผู้ให้ข้อมูลใช้เพื่อบำบัดอาการปวดข้อเข่าเสื่อม

วิธีการ	ขั้นตอนในการใช้	ผลที่ได้รับ
1. ใช้ยาสมุนไพร		
1.1 ใช้ภายใน		
1.1.1 กินยาผง	มี 2 กรณี คือ 1. ลุงตำปรุงยาเอง ตามตำรับยาของตน (ในภาคผนวก) โดยรับประทานครั้งละ 1 ช้อนเช้า-เย็น 2. ในรายที่กินยาผงสำเร็จรูป มีการสั่งซื้อทางไปรษณีย์ หรือฝากคนอื่นซื้อให้ รับประทานเฉพาะเมื่อมีอาการปวด โดยนำมาผสมน้ำอุ่น	- หายปวดหายเข็ด - มี 2 รายหยุดใช้เนื่องจากเกิดอาการข้างเคียงของการใช้ยาผง ส่วนอีกรายยังคงใช้เมื่อมีอาการปวดมาก ๆ
1.1.2 กินยาลูกกลอน	- ฝากคนอื่นซื้อให้ รับประทานทุกวัน ครั้งละ 6 เม็ด	- หายปวดหายเข็ด
1.1.3 ดื่มน้ำสมุนไพร	- ใช้ลูกยอสด 9-10 ผล ปลูกเอาแต่เปลือกนำไปปั่น แล้วใช้ผ้าขาวกรอง ใช้ดื่มทุกวันเช้า-เย็น	- บรรเทาอาการปวดชั่วคราว
1.2 ใช้ภายนอก		
1.2.1 ใช้อาบ	- นำสมุนไพร (ย่านเอ็น ปุด และผักเสี้ยนผี) ไปต้มน้ำให้เดือด แล้วนำน้ำที่ได้มาเข็ดตามตัวพร้อมรีด เมื่อน้ำอุ่นจึงเอาไปอาบ	- หายปวดหายเข็ด
1.3 ใช้เฉพาะที่		
1.3.1 ใช้พอก	มี 2 รูปแบบ - แบบที่ 1 นำสมุนไพร (โพล หรือผักเสี้ยนผี) มาตำให้ละเอียดผสมเหล้าขาวแล้วไปพอกข้อเข่าที่ปวด - แบบที่ 2 ใช้ใบกุ่มน้ำตำให้ละเอียดผสมดินเหนียวพอกบริเวณฝ่าเท้า	- ในรายที่พอกด้วยโพลมี 1 รายที่หายปวดหายเข็ด ส่วนอีกรายไม่ได้ผล - หายปวดหายเข็ด
1.3.2 ใช้ทา	มี 4 รายที่เคี้ยวน้ำมันใช้เองดังนี้ - รายที่ 1 ใช้ผักเสี้ยนผี ย่านเอ็น โพล เคี้ยวกับน้ำมันมะพร้าว	- บรรเทาอาการปวดชั่วคราว

วิธีการ	ขั้นตอนในการใช้	ผลที่ได้รับ
1.3.3 ประคบสมุนไพร 2. ใช้ประคบร้อน 2.1 ใช้ความร้อนแห้ง 2.2 ใช้ความร้อนชื้น 3. นวดเส้น 3.1 นวดตัวเอง	- รายที่ 2 ใช้ผ้าเส้นใยฝ้าย พลัปลึงซิง ไพล และหมูมานประสานกายตำให้ละเอียดผสมแอลกอฮอล์แช่ไว้ 1 คืน ก่อนนำมากรองแล้วผสมมินท์ทอล และการบูร - รายที่ 3 ใช้ย่านเอน เอียงพร้าว เถาวัลย์เปรียง และผักเส้นใยฝ้าย เคี้ยวกับน้ำมันมะพร้าว - รายที่ 4 ใช้ไพล 7 แฉ่น พริกไทยดำ 7 เม็ด เคี้ยวกับน้ำมันมะพร้าว ร่วมกับการบริกรรมคาถา - ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 3 รายจะใช้น้ำมันสมุนไพรสำเร็จ มี 3 รูปแบบ คือ แบบที่ 1 ใช้พลัปลึงต้มให้เปื่อยก่อนนำไปห่อผ้าประคบ แบบที่ 2 ใช้หนามหมอทั้ง 5 ตำให้ละเอียดผสมเหล้าขาวอังไฟให้ร้อนก่อนนำไปประคบ แบบที่ 3 ใช้ลูกประคบที่ทำจากสมุนไพรสด นึ่งให้ร้อนก่อนนำไปประคบ - ใช้ก้อนเส้าเผาไฟให้ร้อน ยกลงรดน้ำแล้วห่อผ้า ก่อนนำไปประคบ - ใช้ผ้าขนหนูชุบน้ำอุ่นประคบ - ใช้มือบีบนวดตามตำแหน่งที่ปวด	- บรรเทาอาการปวดชั่วคราว - บรรเทาอาการปวดชั่วคราว - บรรเทาอาการปวดชั่วคราว - หายปวดหายเข็ด 1 ราย ส่วนอีก 2 รายบรรเทาอาการปวดชั่วคราว - หายปวดหายเข็ด - หายปวดหายเข็ด - บรรเทาอาการปวดชั่วคราว - หายปวดหายเข็ด 1 ราย ส่วนอีก 3 รายบรรเทาอาการปวดชั่วคราว - บรรเทาอาการปวดชั่วคราว - บรรเทาอาการปวดชั่วคราวทั้ง 10 ราย

วิธีการ	ขั้นตอนในการใช้	ผลที่ได้รับ
3.2 คนอื่นนวดให้	มี 2 กรณี คือ - คนในครอบครัวนวดให้ เช่น สามี ภรรยา หรือลูก มี 4 ราย - จ้างนวด มานวดให้ที่บ้าน ชั่วโมงละ 50 บาท นวดครั้งละ 2 ชั่วโมง มี 2 ราย	- หายปวดหายเข็ด 2 ราย ส่วนอีก 2 รายบรรเทาอาการปวดชั่วคราว - บรรเทาอาการปวดชั่วคราว
4. ปฏิบัติตามความเชื่อ		
4.1 งดอาหารแสลง	- อาหารที่งดได้แก่ สัตว์ปีก เครื่องในสัตว์ หน่อไม้ ปลาไม่มีเกล็ด และน้ำแข็ง	- บรรเทาอาการปวดชั่วคราว
4.2 ไม่ไปงานศพ	- หากมีความจำเป็นต้องไปงานศพ ก็มีการแก้เคล็ด โดยการใช้เข็มกลัดติดเสื้อ	- บรรเทาอาการปวดชั่วคราว - บรรเทาอาการปวดชั่วคราว
4.3 ประกอบพิธีกรรม	- มี 2 ราย โดยรักษากับหมอฟันบ้าน เริ่มจากผู้ป่วยนำหมากพลู พร้อมเงินค้ายกครู มามอบให้หมอฟันบ้าน หลังจากนั้นหมอจะกราบอาราธนาครูอาจารย์ แล้วจึงซักถามอาการก่อนการรักษา ซึ่งแต่ละรายจะใช้เวลาในการรักษาไม่เท่ากัน โดยมีการบริกรรมคาถาก่อนบีบนวด	- บรรเทาอาการปวดชั่วคราว

ภาคผนวก ช

ตารางแสดงสรรพคุณสมุนไพรที่ผู้ให้ข้อมูลนำมาใช้

ชื่อ	วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้	สรรพคุณ
กระดุกไก่อดำ	Acanthaceae/ Gendarussa vulgaris Nees	ใบ	เป็นยาแก้ปวดศีรษะ โรคหืด ไอ แก้อัมพาต แก้ปวดบวมตามข้อ
		รากและใบ	ใช้ตำผสมกันแล้วนำ มาพอกแผล ถอนพิษ ขอสรพิษขบกัด เมื่อนำ มาต้มใช้น้ำอาบแก้ โรคผิวหนัง ผื่นคัน
กุ่มน้ำ	Capparicadeae / Crateva afansonii CE. C. roxburghii R.Br.(Syn.)	ราก	รสร้อน แก้ปวดท้อง บำรุงธาตุ ขับหนองให้ กระจาย
		ใบ	ใบมีรสขม กลิ่นหอม สรรพคุณ ขับเหงื่อแก้ ไข้ร้อน เจริญอาหาร แก้ปวดเส้น แก้โรคไต ข้ออักเสบ แก้สะอึก ขับผายลมแก้ลมขึ้น เบื้องสูง
		ดอก	รสเย็น แก้เจ็บตา แก้ เจ็บคอ
		ลูก	รสขม แก้ไข้

ชื่อ	วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้	สรรพคุณ
		เปลือกต้น	รสร้อน รับประทานแก้ อาการระอึก ขับลม เป็นยาตัดลมขับลมใน ลำไส้และเป็นยา ระงับพิษทางผิวหนัง ขับน้ำดี ขับนิ่ว แก้ อาเจียน
		กระพี้	รสร้อน แก้ริดสีดวง ทวารหนัก
		แก่น	รสร้อนแก้นิ่ว
จิง	Zingiberaceae/ Zingiber officinale Roscoe	เหง้า	รสเผ็ดร้อน แก้จุก เสียด แก้เสมหะ ขับ ลมบำรุงธาตุ แก้ คลื่นเหียนอาเจียน และแก้ฟกช้ำ
เถาวัลย์เปรียง	Papilionaceae/ Derris scandens Bent.	เถา	รสเฝื่อนเฝื่อน ต้มรับ ประทานถ่ายเส้น ถ่าย กระษัย แก้เส้นเอ็น ชอด แก้เมื่อยตามร่าง กาย แก้กระษัยเหน็บ ชา
		ราก	รสเฝื่อนเมา ใช้เบื่อ ปลาเป็นยาอายุวัฒนะ ขับปัสสาวะ

ชื่อ	วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้	สรรพคุณ
เถาเอ็นอ่อน	- / <i>Cryptolepis buchanani</i> Roem et Schulf	ใบ	รสเบื่อเอียน ทำลูก ประคบ แก้ปวดเมื่อย ขาบ แก้ปวดเสียวเอ็น คลายเส้น
		เถา	รสมขมเปื้อนมัน ต้มดื่ม บำรุงเส้นเอ็นให้แข็ง แรง แก้เส้นเอ็นพิการ เส้นแข็ง แก้ปวดเมื่อย เส้นเอ็น แก้ขัดยอก ทำ ให้คลายการตึงตัว
		เมล็ด	รสมขมเมา ขับลมใน กระเพาะ แก้จุกเสียด แน่นเพื่อ
ผักเสี้ยนผี	<i>Cleomaceae/ Cleome viscosa</i>	ทั้งห้า	แก้โรคปวดข้อ ขับ พยาธิ ลำไส้ ทำยาต้ม เอาไอรรม แก้ปวด ศีรษะ
		ต้น	ปรุงเป็นยาแก้ผีใน ปอด ช่วยขับหนองใน ร่างกายหรือทำให้ หนองแห้ง แก้ผีในลำ ไส้ ในตับ
		ดอก	ใช้ฆ่าเชื้อโรคและฆ่า พยาธิ
		ผล	ใช้ฆ่าพยาธิ
		ใบ	ตำพอกทาแก้ปวด เมื่อย เรียกเลือดมา

ชื่อ	วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้	สรรพคุณ
		ใบ	เลี้ยงบริเวณผิวหนัง น้ำคั้นจากใบนำมา ผสมกับน้ำมันเป็นยา แก้ปวดหู หรือตำพอก ฝีไม่ให้เป็นหนอง
		ราก	รากผสมกับเมล็ดเป็น ยาแก้เลือดออกตาม ไรฟัน และเป็นยา กระตุ้นหัวใจ
พลับพลึง	Amaryllidaceae/ Crinum amabile Linn	ใบ	แก้ปวดกล้ามเนื้อ แขน และขา
ไพล	Zingiberaceae/ Zingiber cassumunar Roxb	เหง้าแก่	ใช้ภายนอกเป็นยาลด การอักเสบ แก้เคล็ด ขัด ยอก และแก้ปวด น้ำมันหอมระเหยจาก จากเหง้าไพลมีฤทธิ์ ลดการอักเสบ แก้ปวด ข้อ แก้อาการเคล็ดขัด ยอกและปวดเมื่อย กล้ามเนื้อได้ผลดี นอก จากนี้ น้ำคั้นจากเหง้า ไพลมีฤทธิ์ทำให้ปลาย ประสาทชา จึงช่วยลด อาการปวดเมื่อยได้

ชื่อ	วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้	สรรพคุณ
ยอ	Rubiaceae/ <i>Morinda citrifolia</i> Linn	ใบ	คั้นน้ำทาแก้โรคเก๊าท์ ปวดตามข้อเล็กๆของ นิ้วมือ นิ้วเท้า สระผม ขมิ้นเหา
		ราก	ใช้เป็นยาระบาย
		ผลดิบหรือผลห่ามสด	มีคุณสมบัติเป็นยาขับลม บำรุงธาตุ เจริญอาหาร ขับลมในลำไส้ กระเพาะอาหาร แก้เหงือกเปื่อยเป็นตุ่ม บวม
เร่ว	Zingiberaceae/ <i>Amomum xanthioides</i> Wall	เมล็ด	รสเผ็ดปรา่ แก้คลื่นเหียนอาเจียน และขับลม
หนุমানประดานกาย	Araliaceae/ <i>Schefflera leucantha</i> Viguier	ใบ	ใช้แก้อาการหอบหืด แก้ปวดเมื่อยตามตัว แก้อัมพฤกษ์ ทำให้เลือดลมเดินสะดวก
เหงือกปลาหมอ	Acanthaceae/ <i>Acanthus ebracteatus</i> Vahl	ทั้ง 5	ตากแห้งบดเป็นผง หรือดัมกินแก้อาการเหน็บชา อัมพาต ปวดเมื่อย แก้กลม แก้โรคมะเร็ง

ชื่อ	วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้	สรรพคุณ
		ราก	มีสรรพคุณแก้หืด อัมพาต แก้ไอ ขับ เสมหะ
		ต้น	ใช้ตำผสมแก้วัณโรค ชูกเสมหะ ทาแก้โรค เหน็บชา
		ใบ	ใช้ประคบแก้ปวดข้อ

ภาคผนวก ข.

ส่วนผสมของยาสมุนไพรที่ใช้ทำ

ยาคลายเส้น (ของหมอดำ)

ส่วนประกอบของยาใน 150 กรัม

โกฐน้ำเต้า 20 กรัม ชีเหล็กทั้งห้าสิ่ง 5 กรัม ตำเสสาทั้งห้า 5 กรัม สะเดา 5 กรัม คนที 5 กรัม ดูกไก่ 5 กรัม ไหลเผือก 5 กรัม ลั่นทมกะพี้ แก่นเปลือก 3 กรัม ยาหนูตัน 3 กรัม เถาเอ็นทั้งสองสิ่ง 10 กรัม ต้นตายปลายเป็น 5 กรัม ราชพฤกษ์ 7 ผัก ไบมะกา 5 กำมือ แก่นแสม ทั้งสอง 6 กรัม รากส้มกุ้ง 5 กรัม เถาวัลย์เปรียง 10 กรัม กกลังกา 4 กรัม ยาดำ 5 กรัม กำแพงเจ็ดชั้น 10 กรัม ระย่อม 5 กรัม หัวร้อยรู 5 กรัม กำมะถันเหลือง 5 กรัม หัวขาย 10 กรัม หัวไหล 15 กรัม เถาเมื่อย 15 กรัม ว่านนางคำ 2 กรัม เถาคุยทั้งสอง 10 กรัม ว่านหางจระเข้ 4 กรัม ว่านดงแด 4 กรัม ว่านม้า 4 กรัม เห็ดงูเห่า 3 กรัม เห็ดร่างแห 3 กรัม เห็ดไม้แดง 4 กรัม แก่นลั่นทม 5 กรัม ผักแผ้วแดง 5 กรัม โลกทั้งสอง 4 กรัม แก่นกันเกรา 5 กรัม เกลือสินเธาว์ 5 กรัม พริกไทย 10 กรัม ขั้วญเย็นทั้งสองสิ่ง 10 กรัม ครั่ง 5 กรัม เข็มทั้งสิบสอง 4 กรัม สมอวิทยา 4 กรัม เถาโคคราน 4 กรัม ว่านช้างชก 5 กรัม เบญจกุลสิ่งละ 5 กรัม ใต้ไม่รู้ลืม 10 กรัม เบญจวิเชียร สิ่งละ 5 กรัม

น้ำมันวัดยางทอง

ส่วนผสม

1. มินท์ทอล	2	กิโลกรัม
2. การะบูร	3	กิโลกรัม
3. พืทเสน	2	ปอนด์
4. วาสลิน	5	กิโลกรัม
5. ฟาราฟิน	100	บาท
6. สระเน่	11/2	ปอนด์
7. น้ำมันจันทร์	90	บาท
8. น้ำมันงา	2	กระป๋อง

สมุนไพรที่ใช้ผสม

1. หัวไหล	2	กิโลกรัม
2. หัวขาย	1/2	กิโลกรัม

3. ผิวมะกรูด	½ กิโลกรัม
4. ขมิ้นอ้อย	½ กิโลกรัม
5. กระวานน้ำ	20 บาท
6. ว่านนางดำ	30 บาท
7. ขมิ้นแกง	10 บาท
8. ลูกจันทน์แดง	10 ลูก

ภาคผนวก ญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย

1. ดร. ชนิษฐา นาคะ	ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผศ. อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ	ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ผศ. นพ.กอบประเสริฐ ตย์คานนท์	ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์